עובדיה

עם פירוש רש״י

נוסח המקרא: מקרא על פי המסורה (CC BY-SA), באדיבות ספריא.
פירוש רש״י: On Your Way (Public Domain), באדיבות ספריא.
הקובץ מופץ בחינם ברישיון CC BY-SA: מותר להעתיק ולהפיץ, עם ציון המקור ובאותו רישיון.
geulaquiz.com

פרק א׳

א׳ חֲזוֹן עֹבַדְיָה כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה לֶאֱדוֹם שְׁמוּעָה שָׁמַעְנוּ מֵאֵת יְהוָה וְצִיר בַּגּוֹיִם שֻׁלָּח קוּמוּ וְנָקוּמָה עָלֶיהָ לַמִּלְחָמָה׃

חזון עובדיה. מאי שנא עובדיה לאדום ולא ניבא נבואה אחרת אמרו חכמי׳ עובדיה גר אדומי היה אמר הקב״ה מהם ובהם אביא עליהם יבא עובדיה שדר בין שני רשעים אחאב ואיזבל ולא למד ממעשיהם ויפרע מעשו הרשע שדר בין שני צדיקים יצחק ורבק׳ ולא למד ממעשיה׳׃

ב׳ הִנֵּה קָטֹן נְתַתִּיךָ בַּגּוֹיִם בָּזוּי אַתָּה מְאֹד׃

הנה קטן נתתיך. כלפי שקראו אביו בנו הגדול ואמו בנה הגדול אמר הקב״ה לפני קטן הוא רבותינו דרשו קטן שלא היה להם לא כתב ולא לשון׃

בזוי. שלא היו מעמידין מלך בן מלך׃

ג׳ זְדוֹן לִבְּךָ הִשִּׁיאֶךָ שֹׁכְנִי בְחַגְוֵי־סֶלַע מְרוֹם שִׁבְתּוֹ אֹמֵר בְּלִבּוֹ מִי יוֹרִדֵנִי אָרֶץ׃

שוכני בחגוי סלע. סומך על משענת אבותיו אברהם ויצחק והם לא יועילו לו. חגוי כמו (ישעיה יט) והיתה אדמת יהודה למצרים לחגא ברייטיינ״א בלעז ואל תתמה על וי״ו של חגוי שהיא כוי״ו של קצוי (תהלים סה) וכוי״ו של כמטחוי (בראשית כא) שאין יסוד בתיבה אלא טי״ת וחי״ת׃

ד׳ אִם־תַּגְבִּיהַּ כַּנֶּשֶׁר וְאִם־בֵּין כּוֹכָבִים שִׂים קִנֶּךָ מִשָּׁם אוֹרִידְךָ נְאֻם־יְהוָה׃

ה׳ אִם־גַּנָּבִים בָּאוּ־לָךְ אִם־שׁוֹדְדֵי לַיְלָה אֵיךְ נִדְמֵיתָה הֲלוֹא יִגְנְבוּ דַּיָּם אִם־בֹּצְרִים בָּאוּ לָךְ הֲלוֹא יַשְׁאִירוּ עֹלְלוֹת׃

באו לך. עליך׃

איך נדמיתה. למה נרדמתה דומם עד שגנבו כל רצונם׃

הלא בוצרים ישאירו עוללות. ואלה לא ישאירו לך כלום כי יחפשוך ויגלו וידרשו מצפוניך׃

ו׳ אֵיךְ נֶחְפְּשׂוּ עֵשָׂו נִבְעֲוּ מַצְפֻּנָיו׃

נבעו. תרגום יונתן איתגליין ולשון ארמית נבעו נתבקשו וכן אם תבעיון בעיו (ישעיהו כ״א:י״ב)׃

ז׳ עַד־הַגְּבוּל שִׁלְּחוּךָ כָּל אַנְשֵׁי בְרִיתֶךָ הִשִּׁיאוּךָ יָכְלוּ לְךָ אַנְשֵׁי שְׁלֹמֶךָ לַחְמְךָ יָשִׂימוּ מָזוֹר תַּחְתֶּיךָ אֵין תְּבוּנָה בּוֹ׃

עד הגבול שלחוך. אותם שהבטיחוך לעזרה באו עמך ולווך עד גבול ארצך עד הספר ששם באו עליך למלחמה ובזאת השיאוך והצליחו׃

יכלו לך. לפתותך לצאת ושבו מאחריך׃

לחמך ישימו מזור תחתיך. אף מאכלך שם לך אחיך יעקב למזור שנתן לך לחם ונזיד עדשים ועל ידו בזית הבכורה׃

מזור. חולי׃

ח׳ הֲלוֹא בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם־יְהוָה וְהַאֲבַדְתִּי חֲכָמִים מֵאֱדוֹם וּתְבוּנָה מֵהַר עֵשָׂו׃

ט׳ וְחַתּוּ גִבּוֹרַיִךְ תֵּימָן לְמַעַן יִכָּרֵת־אִישׁ מֵהַר עֵשָׂו מִקָּטֶל׃

וחתו גבוריך תימן. יחתו ויפחדו לנוס אל ארץ ישמעאל וי״ת ויתברון גברך יתבי ארעא דרומא׃

למען יכרת. כל איש גבור׃

מהר עשו מקטל. מרוב הרג שיבא עליכם׃

י׳ מֵחֲמַס אָחִיךָ יַעֲקֹב תְּכַסְּךָ בוּשָׁה וְנִכְרַתָּ לְעוֹלָם׃

מחמס אחיך יעקב. בשביל חמס שעשית ליעקב׃

י״א בְּיוֹם֙ עָמְדְךָ֣ מִנֶּ֔גֶד בְּי֗וֹם שְׁבוֹת֤ זָרִים֙ חֵיל֔וֹ וְנֵכְרִ֖ים בָּ֣אוּ שְׁעָרָ֑ו וְעַל־יְרוּשָׁלַ֙͏ִם֙ יַדּ֣וּ גוֹרָ֔ל גַּם־אַתָּ֖ה כְּאַחַ֥ד מֵהֶֽם׃

ביום עמדך מנגד. שלא באת לעזור לו׃

גם אתה כאחד מהם. אעלה אני עליך כאילו אתה מן הבאים עליהם׃

י״ב וְאַל־תֵּ֤רֶא בְיוֹם־אָחִיךָ֙ בְּי֣וֹם נָכְרוֹ֔ וְאַל־תִּשְׂמַ֥ח לִבְנֵי־יְהוּדָ֖ה בְּי֣וֹם אָבְדָ֑ם וְאַל־תַּגְבֵּ֥ל פִּ֖יךָ בְּי֥וֹם צָרָֽה׃

ואל תרא ביום אחיך. לא היה לך (להביט) ולעמוד מנגד׃

ביום נכרו. ביום הסגירו ביד אויב הוא הבבליים וכן הוא אומר בשאול (שמואל א כ״ג:ז׳) נכר אותו אלהים בידי הסגיר אותו בידי׃

י״ג אַל־תָּב֤וֹא בְשַׁעַר־עַמִּי֙ בְּי֣וֹם אֵידָ֔ם אַל־תֵּ֥רֶא גַם־אַתָּ֖ה בְּרָעָתוֹ֑ בְּי֣וֹם אֵידוֹ֔ וְאַל־תִּשְׁלַחְנָ֥ה בְחֵיל֖וֹ בְּי֥וֹם אֵידֽוֹ׃

ואל תשלחנה בחילו. אל תשלחנה ידך בנכסיו כן תרגם יונתן ומקרא קצר הוא וצריך להוסיף עליו ידך׃

י״ד וְאַל־תַּעֲמֹ֤ד עַל־הַפֶּ֙רֶק֙ לְהַכְרִ֣ית אֶת־פְּלִיטָ֔יו וְאַל־תַּסְגֵּ֥ר שְׂרִידָ֖יו בְּי֥וֹם צָרָֽה׃

ואל תעמוד על הפרק. מקום שהבורחים יוצאים דרך שם לימלט ובלשון לע״ז קוראים אותו טרו״ג (אל תעמוד על הפרק, מכאן שאסור להפסיק בק״ש בין פרק לפרק הג״ה דר״ע)׃

ט״ו כִּֽי־קָר֥וֹב י֛וֹם־יְהוָ֖ה עַל־כָּל־הַגּוֹיִ֑ם כַּאֲשֶׁ֥ר עָשִׂ֖יתָ יֵעָשֶׂ֥ה לָ֛ךְ גְּמֻלְךָ֥ יָשׁ֖וּב בְּרֹאשֶֽׁךָ׃

ט״ז כִּ֣י כַאֲשֶׁ֣ר שְׁתִיתֶ֗ם עַל־הַ֙ר קָדְשִׁ֔י יִשְׁתּ֥וּ כָל־הַגּוֹיִ֖ם תָּמִ֑יד וְשָׁתוּ֙ וְלָעֲט֔וּ וְהָי֖וּ כְּלוֹא֥ הָיֽוּ׃

כאשר שתיתם על הר קדשי. כמה דחדיתון על מחת טורא דקודשי׃

ולעו. כתרגומו ויסתלעמון ל׳ מהומה ושממון וטירוף דעת אישטורדישו״ן בלע״ז׃

י״ז וּבְהַ֤ר צִיּוֹן֙ תִּהְיֶ֣ה פְלֵיטָ֔ה וְהָיָ֖ה קֹ֑דֶשׁ וְיָרְשׁ֥וּ בֵית־יַעֲקֹ֖ב אֶת־מוֹרָשֵׁיהֶֽם׃

את מורשיהם. נכסי עממיא דהוו מחסנין להון׃

י״ח וְהָיָ֤ה בֵית־יַעֲקֹב֙ אֵ֔שׁ וּבֵ֥ית יוֹסֵ֖ף לֶהָבָ֑ה וּבֵ֣ית עֵשָׂ֔ו לְקַ֙שׁ֙ וְדָלְק֣וּ בָהֶ֔ם וַאֲכָלֽוּם֙ וְלֹא־יִהְיֶ֣ה שָׂרִ֔יד לְבֵ֖ית עֵשָׂ֑ו כִּ֥י יְהוָ֖ה דִּבֵּֽר׃

כי ה׳ דבר. והיכן דבר (במדבר כ״ד:י״ט) וירד מיעקב והאביד שריד וגו׳׃

י״ט וְיָרְשׁ֥וּ הַנֶּ֙גֶב֙ אֶת־הַ֣ר עֵשָׂ֔ו וְהַשְּׁפֵלָ֖ה אֶת־פְּלִשְׁתִּ֑ים וְיָרְשׁ֞וּ אֶת־שְׂדֵ֤ה אֶפְרַ֙יִם֙ וְאֶת שְׂדֵ֣ה שֹׁמְר֔וֹן וּבִנְיָמִ֖ן אֶת־הַגִּלְעָֽד׃

וירשו הנגב. ישראל שהיו יושבין בדרומה של ארץ ישראל ירשו את הר עשו שהוא במצר דרום ובני השפלה ירשו את ארץ פלשתים ואת הר אפרים ואת הר שומרון׃

ובנימין את הגלעד. ובני מנשה שהיתה ארץ גלעד שלהם יפשטו להם מהלאה לגבולותיה של ארץ ישראל במזרחה׃

כ׳ וְגָלַ֤ת הַחֵל־הַזֶּה֙ לִבְנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל אֲשֶׁר־כְּנַעֲנִ֖ים עַד־צָרְפַ֑ת וְגָלַ֤ת יְרוּשָׁלַ֙͏ִם֙ אֲשֶׁ֣ר בִּסְפָ֔רַד יִרְשׁ֖וּ אֶת עָרֵ֥י הַנֶּֽגֶב׃

וגלות החל הזה. תרגם יונתן עמא הדין, החל לשון חיל כמו (ישעיהו ל״ו:ב׳) ויבא ירושלמה בחיל כבד דרבשקה אלא שזה חסר יו״ד ויש עוד לפרש החל הזה גלות הגיא הזה׃

לבני ישראל אשר כנענים עד צרפת. גלות אשר הוא מבני ישראל שגלו מעשרת השבטים לארץ כנענים עד צרפת׃

וגלות ירושלים אשר בספרד. שהם מבני יהודה אשר גלו לספרד הם ירשו את ערי הנגב שבדרומה של ארץ ישראל. ואומרי׳ הפותרים **צרפת** הוא המלכות שקורין פרנצ״א בלע״ז. **ספרד** תרגם יונתן אספמיא׃

כ״א וְעָל֤וּ מוֹשִׁעִים֙ בְּהַ֣ר צִיּ֔וֹן לִשְׁפֹּ֖ט אֶת־הַ֣ר עֵשָׂ֑ו וְהָיְתָ֥ה לַיהוָ֖ה הַמְּלוּכָֽה׃

ועלו. שרי ישראל מושיעים בהר ציון׃

לשפוט את הר עשו. ליפרע מהר עשו אשר עשו לישראל לשפוט יושטיציי״ר בלע״ז:

הר עשו. י״ת כרכא רבא דעשו:

והיתה לה׳ המלוכה. לימדך שאין מלכותו שלימה עד שיפרע מעמלק: